

AMIC

Publicació quinzenal per a esplai del soldat català de l'Exèrcit de la República
editada pels Serveis de Cultura al Front del Departament de Cultura de la Generalitat

Record de Catalunya

Les contingències fortuïtes i superables de la guerra, han fet que molts soldats catalans hagin quedat de moment separats de Catalunya per una llenca de terra envaïda per facciosos i estrangers. I en aquesta hora de prova, que exigeix de tots un major esforç del coratge, per a donar-la ben aviat per liquidada i resolta favorablement, Amic, que és l'amic de tots els soldats de l'Exèrcit de la República, vol expressar més sentidament la seva profunda amistat pels soldats catalans que lluny de terra catalana defensen junt amb la independència d'Espanya, la llibertat de Catalunya.

Soldats catalans de Madrid, de l'Alcàrria, i d'altres sectors del Centre, que amb la seva guarda tenaç i abnegada han conquerit el guisard de coratjosa veterania; soldats catalans del Front de Llevant que porten l'ardorós concurs de la seva joventut en la lluita cruent i la defensa heroica de les terres germanes asprament cabejades; soldats catalans d'Andalusia i Extremadura, unitats que es perfeccionen cada dia en disciplina i eficàcia, reserves de l'Exèrcit de la victòria; soldats catalans de l'ampla zona de guerra momentàniament trencada de Catalunya, a tots ells va el nostre bon record d'amistat i companyonia.

Totes les noves i impressions que ens arriben d'ells coincideixen en subratllar la seva fortitud moral i el tremp del seu coratge, més tens avui que abans. Ens diuen d'iniciatives, de projectes convertits ja en belles realitats, per a formar llars i organitzacions que ajudin a recordar-los-hi les coses de Catalunya. Sabem que arrèu on es troba un grup de soldats catalans sorgeix de seguida aquell escalf de germanor que els fa sentir més fortament els propis ideals i els sentiments en defensa dels quals lluiten. I és perquè coneixem la moral exemplar dels soldats catalans que circumstàncies passatgeres han fet que avui es trobin materialment separats de nosaltres, que volem dir-los-hi amb tota senzillesa però amb sentida emoció, que allà on estiguin, allà on reposin o combatin, amb ells està tot Catalunya.



EL CANT DE LA RAÇA

Al bressol de la Pàtria
s'hi troba un nou infant.
Els avis tots moriren:
la raça va endavant.
El sol, vermell, apunta;
la lluna es va apagant.
La mare vetlla i fila
el bressol engronxant.
—Bim, bam, bim bam,—
amb veu que surt de l'ànima cantant:

«Oh, fill de mes entranyes,
els pits tinc abundants.
Ta Terra serà teva,
que a tu no et mataran.
Sos heroos i sos màrtirs
fins morts s'aixecaran.

(Segueix a la pàgina 12)

Vols imperials

La sinistra comèdia de la No intervenció ha anat convertint-se, per la supèrbia de les nacions que ajuden els rebels, en una farsa que seria grotesca, si no hagués fet vessar tanta sang d'uns homes que perquè volen ésser lliures combaten per la independència de la seva pàtria. Són ja conegudes les manifestacions repetides dels dictadors feixistes, als quals no els dol comprometre la política de no ingerència que s'han obligat a mantenir, mentre sigui per exaltar el fàcil coratge de llurs soldats o l'eficàcia de llur material bèl·lic. I seguint l'exemple dels dictadors, la premsa italiana i alemanya no ha deixat mai de contar les preteses gestes dels anomenats voluntaris.

Forma part d'aquesta literatura ampulosa un comentari aparegut darrerament en un cert nombre de diaris italians, i que afecta la història de Catalunya. Amb el títol de justícia i explicar la intervenció a Mallorca, l'articulista parla d'accions empreses en el segle XI per les ciutats de Pisa i de Gènova per tal d'ajudar Ramon Berenguer, Comte de Barcelona, en la seva lluita contra els sarraïns. I ho explica en aquests termes: «Hi ha igual substància permanent en les raons que impulsaren Pisa i Gènova fa vuit-cents anys, i les que han empès la Itàlia d'avui. Les empenyien a la intervenció a Catalunya, un gran i misteriós impuls de vida, més assenyat que tots els càlculs i més fort que totes les raons, més just que tots els interessos comercials i més fecund que tots els misticismes dels creuats; un impuls de vida. En el fons la participació dels italians d'avui en la gran guerra civil d'Espanya té les mateixes raons d'aleshores. També hi havia en ambdues ciutats esperits descontents i vacil·lants que es preguntaven què podien guanyar-hi a Almeria, Tortosa i les Balears. Gent de vista curta, de càlculs petits, incapaç de comprendre que es tractava d'un gran vol. Igual com avui, en què Itàlia emprèn altra vegada un gran vol, i sempre des de les costes d'Espanya».

Poques vegades com en aquest exemple un petit episodi s'ha transformat per la màgia de la fàtua exageració en acte transcendent. Val a dir, que si la continuació de la història havia d'ésser com la que fou en l'època medieval, els catalans l'esperarien ben serenament. Perquè aquell vol italià des

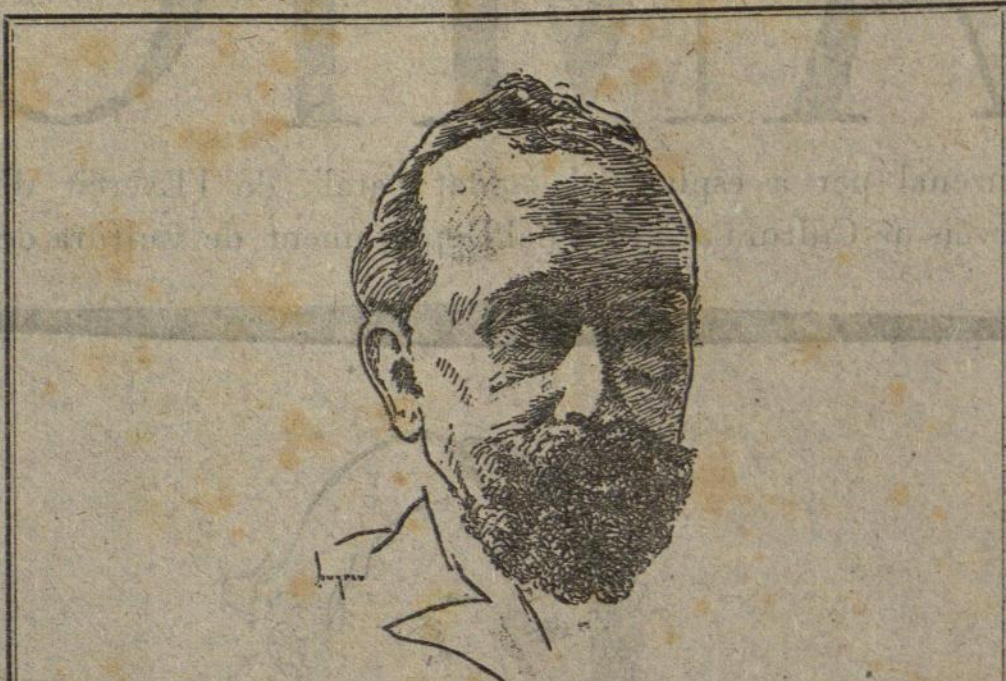
(Segueix a la pàgina 12)

LA CULTURA CATALANA

VII) Fi de segle

1) *Dilema.* — L'exposició Universal del 1888 va donar a Barcelona i, de retop, a Catalunya, l'ambició de poder-se equiparar amb les ciutats i pobles que eren els capdavanters del món. La indústria i el comerç eren ja un exponent, no solament de la puixança econòmica del país, sinó de la seva cultura. Aquest floreixement econòmic, per altra banda, encoratjava el conreu de l'esperit i per això els catalans que es dedicaven a carreres i treballs específicament intel·lectuals eren cada cop més nombrosos. Els escriptors, els professors, els homes d'arxiu i de laboratori sorgien, no sols a Barcelona, sinó a totes les terres de parla catalana i a desgrat de les divergències de teories, o de temperament, quan es tractava d'informar llurs estudis o produccions en un sentit genuïnament autòcton, tots ells es retrobaven. El poble rebia directament o indirectament la influència de lur treball i, en assimilar-lo, la seva consciència col·lectiva, fins aleshores encara diluïda, s'afirmava cada vegada més. I com a conseqüència forçosa de la renaixença espiritual, el país va conèixer aviat un desvetllament polític que contrastava, tan per la seva amplitud com pel seu agosarament, amb la situació dels altres pobles peninsulars. Aquest desvetllament polític es feu palès d'una faiso remarcable quan, amb la guerra hispano-americana, Espanya va perdre les colònies d'ultramar, que eren aleshores els millors mercats de les indústries catalanes. Catalunya va comprendre que si ella no es retrobava finalment ella mateixa no hi hauria salvació ni per a ella ni per a Espanya, que acabava de sofrir un cop tan terrible. La seva vida com a poble depenia d'aquest retrobament; era per a ella una qüestió de vida o mort i al servei d'aquest retrobament posava totes les forces materials, morals i espirituals. O Catalunya esdevenia altre cop Catalunya, amb la seva llengua i la seva cultura i amb la seva plena personalitat col·lectiva, salvant, amb el seu exemple, els altres pobles peninsulars, o havia de perdre's, com ja s'anaven perdent els altres. I això coincidí amb les acaballes del segle XIX i amb la crisi espiritual, sobretot en el terreny de la filosofia i de l'art, que el món enter sofria en aquells moments.

2) *Crisi de creixença.* — Aquesta crisi espiritual es manifesta també a Catalunya però com una veritable crisi de creixença. I no solament en el terreny ideològic, sinó en el terreny moral i polític. Els idearis més oposats arrelen a Catalunya, no sols entre els molts forasters que la prosperitat del país hi ha portat, sinó entre els mateixos catalans. És a través de Catalunya i moltes vegades de les versions catalanes, que penetren a la península les més agudes manifestacions d'inquietud espiritual que bateguen en les obres de Nietzsche, Tolstoi, Ibsen, de Maeterlinck, Gorki, D'Annunzio i Anatole France, per no esmentar sinó poetes i novel·listes. Aquest moment pot estudiar-se a Catalunya en l'obra lírica i periodística de Joan Maragall, escriptor bilingüe que en la seva consciència



CANT ESPIRITUAL

Si el món ja és tan formós, Senyor, si es mira amb la pau vostra a dintre de l'ull nostre, què més ens poden dà en una altra vida?

Perxò estic tan gelós dels ulls, i el rostre, i el cos que m'heu donat, Senyor, i el cor que s'hi meu sempre... i temo tant la mort!

Amb quins altres sentits me'l fareu veure aquest cel blau damunt de les muntanyes, i el mar immens, i el sol que pertot brilla? Deu-me en aquests sentits l'eterna pau i no voldré més cel que aquest cel blau. Aquell que a cap moment li digué «—Atura't» sinó al mateix que li dugué la mort, jo no l'entenc, Senyor; jo, que voldria aturar tants moments de cada dia per fé'ls eterns a dintre del meu cor!... O és que aquest «fé etern» és ja la mort? Mes llavors, la vida, què seria? Fóra l'ombra només del temps que passa, la il·lusió del lluny i de la prop, i el compte de lo molt, i el poc, i el massa, enganyador, perquè ja tot ho és tot?

Tant se val! Aquest món, sia com sia, tan divers, tan extens, tan temporal; aquesta terra, amb tot lo que s'hi cria, és ma pàtria, Senyor: i no podria ésser també ma pàtria celestial? Home só i és humana ma mesura per tot quan puga creure i esperar: si ma fe i ma esperança aquí s'atura me'n fareu una culpa més enllà? Més enllà veig el cel i les estrelles, i encara allí voldria ésser-hi hom: si heu fet les coses als meus ulls tan belles, si heu fet mos ulls i mos sentits per elles, per què aclucà'ls cercant un altre com? Si per mi com aquest no n'hi haurà cap! Ja ho sé que sou, Senyor; prò on sou, qui ho sap? Tot lo que veig se vos assembla en mi... Deixeu-me creure, doncs, que sou aquí. I quan vinga aquella hora de temença en què s'acluin aquests ulls humans, obriu-me'n Senyó, uns altres de més grans per contemplar la vostra faç immensa. Sia'm la mort una major naixença!

JOAN MARAGALL

actors nostres en traduccions catalanes. Les societats corals de Claver eren més nombroses que mai i continuaven llur obra educativa popular, però la fundació de l'Orfeó Català va revelar l'essència de la música popular catalana i elevar la música coral a un alt nivell de dignitat artística. També aleshores es revelen una pila de músics catalans, compositors i virtuoses, que comencen a escampar pel món el nom de Catalunya. Un erudit de la música, Felip Pedrell, autor de la trilogia dels *Pireneus*, posa en valor el folk-lore musical català i assenyala camins a la renovació musical de la península. I tot això davant la hostilitat i la incomprensió de la majoria dels espanyols i sobretot dels poders públics.

3) *L'Escola poètica Mallorquina.* — Dintre del moviment literari català de fi de segle es destaca, per la seva notorietat, l'obra dels poetes mallorquins, que donen ja un tò de plenitud i de perfecció a la lírica catalana. Fins aquí el geni de Verdaguier havia replasmat literàriament una llengua oblidada i caduca, però deixant-li, en part, la rustiquesa i l'aspror natives; els poetes de Mallorca, com Costa i Llobera i Joan Alcover, entre altres, li donen una dignitat i una elegància que no havia tingut dels temps d'Auzias-March i de Bernat Metge. Si amb Maragall aquesta mateixa llengua és encara el balbuceig, en els seus contemporanis mallorquins ja és gairebé la perfecció. Això s'explica, en part, per la formació humanística dels qui la conrearen, però sobretot pel fet que la llengua parlada havia romàs a Mallorca, a causa de la insularitat, més incontaminada pel castellà. L'exemple dels poetes mallorquins, que arribaren a formar una veritable escola, ha estat de gran valor per a la unificació i la depuració del llenguatge literari.

4) *El grup de «L'Avenç».* — Aquesta tasca de depuració fou una de les obres que va iniciar el grup literari de «L'Avenç», que a les darreries del segle i a començaments del noucents concentrà, per dir-ho així, les personalitats més ben orientades de la intel·lectualitat catalana. Aquest grup havia editat durant onze anys la revista «L'Avenç», (1882-1893) i en el 1899 i el 1900 publicà una altra revista, *Catalònia*, que inicià ja la reforma ortogràfica sota la inspiració de Pompeu Fabra. Tant en l'una com en l'altra revista, el grup de «L'Avenç» enfocava els problemes literaris, estètics i polítics, de cara a Europa i de cara a l'esdevenidor, sense oblidar, però, les essències tradicionals del país. Aquest mateix grup inicià un xic més tard la publicació d'una Biblioteca Popular que a més de posar a l'abast de tothom el llibre català incorporava a les lletres catalanes algunes obres mestres de la literatura universal.

5) *La pintura i l'escultura.* — Més lentes a desvetllar-se que les lletres, les arts plàstiques trigaren més a Catalunya, a sentir la necessitat de produir-se d'acord amb l'espiritualitat del país. Aquest fet és explicable, sobretot, per tal com aquestes arts no són

ciutadana sent el dolor dels moments tràgics que passa el país i creu i espera en el redreçament espiritual i polític de Catalunya. Seguint els corrents de la dramaturgia europea, Guimerà s'assaja i triomfa en el teatre realista mentre amb el seu famós discurs de l'Ateneu entronitza la llengua catalana als fastos acadèmics. Els historiadors i crítics d'art, com Rubió i Lluch i Ramon Caselles, retroben les valors oblidades de la antiga cultura catalana i la premsa i el llibre es catalanitzen cada vegada més. Una revista li-

terària, *La Renaixença*, es converteix en diari i l'exemple és ben aviat seguit pel setmanari *La Veu de Catalunya*. Els Jocs Florals segueixen revelant autors joves i consagrant els vells i donant ocasió a veritables manifestacions populars plenes de sentit catalanesc; Pi i Margall, l'apòstol del federalisme, és cridat el 1901 a presidir-los. Les obres de teatre estranger més discutides eren representades a Barcelona, no solament per les moltes companyies italianes i franceses que passaven per la capital catalana, sinó per

Merèixer el triomf

No n'hi hauria prou amb què guanyéssim la guerra, si no mereixéssim el triomf. Allò que ens fa tan enormement superiors, en moral, a l'enemic, és la consciència que tenim de la raó de la nostra causa, i la noblesa que posem en totes les activitats encaminades a la victòria. Enemics com som de la violència, ens hem vist obligats a convertir-nos en guerrers en defensa legítima. Som a la guerra perquè ens hi han dut, però la fem noblement, com a homes.

La monstruositat de la guerra totalitària que practiquen els nostres adversaris no ha tingut ni tindrà un reflex en la nostra manera de fer la guerra. Ni els bombardeigs sobre ciutats obertes, ni l'assassinat en massa de vides indefenses, no trobaran en nosaltres una rèplica exacta. La trobaran, potser, adequada, però no a través dels mateixos mitjans. I aquesta diferència de moral que revela la nostra posició, és la que dona més solidesa a la nostra seguretat de triomf. Lluitem per la victòria; però a la llei del més fort que volen aplicar els nostres enemics nosaltres oposedem la llei del més digne, que a fi de comptes és, també, el més fort.

Volem el triomf, però el volem meregut. Si l'enemic guanyés la darrera batalla i s'ensenyorís de tot el territori espanyol, —cosa que el coratge dels nostres soldats farà que no s'esdevingui— la guerra persistiria. Callada, sorda, però persistiria. La guerra hauria estat guanyada pels canons, però allò que només és guanyat per les armes no és durador ni és guanyat tan sols. Nosaltres guanyarem per les armes, però aquesta victòria haurà estat precedida d'una altra victòria millor. Reguanyarem la terra perduda, però només allò que no és viu, allò que no batega, de la terra. Tot el que batega i que viu no ens caldrà reguanyar-ho perquè no ho hem perdut mai. I aquesta és la millor de les nostres victòries.

No n'hi hauria prou de guanyar si no ho mereixéssim. Fem tots els possibles per a assolir la victòria de les armes, però no ens acontentem amb aquesta tan sols. Volem que el dia que els canons deixin de ressonar, totes les veus entonin un càntic de victòria. Les d'ací i les de l'altra banda d'aquesta absurda frontera de mort i de follia que ens separa dels nostres germans. I la victòria per a tots només pot ésser la victòria nostra. Els únics vençuts que tindrà la guerra seran aquells que encengueren la foguera de l'odi, els mateixos que avui assolien les terres

condicionades per la llengua i són entenedores pertot. A les darreries del segle, tan la pintura com l'escultura catalanes es confonien en general, tant per la factura com per l'esperit, amb les de la resta de la península, sense arribar a caracteritzar-se del tot. Tanmateix, els artistes més inquiets es giraven de cara a París i feren llargues estades a la capital francesa, d'on tornaren, sinó amb un art nou, amb un art renovat, amb un art més sensible i més personal. Els impressionistes francesos havien fet evolucionar molt

d'Espanya amb els seus artefactes destructors, els mateixos que endolen les ciutats i els pobles massacrant els seus germans de pàtria.

A cada nova gesta, l'enemic s'allunya més del triomf final. I fa més viva la unió de tots els espanyols dignes contra la seva opressió.

Mentrestant, la nostra força augmenta, l'organització del nostre exèrcit es va perfeccionant. I a la força de la nostra raó, que hem vingut fent cada dia més alta a través d'una política de dignitat i de noblesa, va afegint-s'hi la raó cada dia més poderosa i més eloqüent de la nostra força, que a la curta o a la llarga ens ha de dur al triomf definitiu.

LA GUERRA PER LA CULTURA

El gran nombre de cartes que rebem diàriament a la redacció d'AMIC ens priva de contestar particularment cada un dels nostres corresponents. I és lamentable, perquè la correspondència que en resultaria seria un dels documents més interessants per a l'estudi, en el futur, del caràcter de la nostra guerra.

Com ja constatarem darrerament, potser no hi ha hagut cap guerra al món on al costat de la materialització i de la barbàrie que la guerra suposa s'hagi produït un col·lectiu anhel de cultura com el que es produeix en la guerra nostra. I aquest anhel, al costat d'un elevat abrandament patriòtic, és el que traspuja en totes les cartes que rebem als «Serveis de Cultura al Front». Això, que revela les múltiples facetes de la raó de la nostra guerra, ens dona una major responsabilitat a tots aquells que en un o altre aspecte contribuïm a l'obra de cultura i de divulgació que el Govern de Catalunya i el de la República realitzen en esguard als combatents.

Per la nostra banda, d'ençà de la creació d'aquests «Serveis de Cultura al Front» hem realitzat ja una tasca coneguda i estimada, que no solament continuarà amb el mateix ritme actual sinó amb major embranzida. El fet que, transitòriament, tants soldats catalans hagin restat separats de nosaltres en ésser tallades les comunicacions de Catalunya amb la resta d'Espanya fa més que mai necessària la tasca que duem a terme en portar-los-hi una petita companyia. A part de l'edició d'AMIC hem publicat diversos llibres que són repartits gratuïtament entre els soldats dels fronts i que són tramesos a tots aquells que ens els sol·liciten particularment.

Un d'ells, que tots els lectors d'AMIC ja deuen conèixer, el titulat «Raó i Sentiment de la nostra Guerra» és una exposició decorada amb belles il·lustracions de Francesc Domingo, sobre els motius que tenim per a fer la guerra

la pintura i els artistes catalans se'n deixaren influir. Rossinyol i Cases, en llurs primeres obres pictòriques, representen aquest primer moment d'intensa influència parisenca. Isidre Nonell,

El caràcter predominant d'aquesta hora de resistència que vivim, és el concepte que la guerra dura... Per aquells que poden tenir clara noció de les coses i jutjar-les desapassionadament, la durada de la guerra és la millor garantia de la victòria final. Saben que amb el temps augmenta la constel·lació de simpaties per la nostra causa; que cada dia que passa es posa més al descobert l'ambició dominadora dels estats feixistes, provoca-dora de vives reaccions en el camp internacional, que creix la descomposició a la reraguarda enemiga a la qual

provocada pels generals al servei de l'estranger.

Un altre, «Presència de Catalunya», és el primer volum d'una sèrie de tres llibres d'aquest mateix títol que tenen per objectiu dur al pensament i al cor dels soldats catalans que lluiten lluny de la terra, la presència de la seva pàtria, que defensen amb l'arma al braç. Aquest primer volum, que es titula «La Terra» és una antologia il·lustrada per Enric Climent de les pàgines més belles de poesia i de prosa que han escrit els nostres grans poetes sobre temes de paisatge català.

Hi ha, també a punt de distribuir-se, tres altres llibres: Un d'ells es titula «L'Humor a la Barcelona del vuit-cents» i és una Antologia de les proses més divertides dels nostres vuitcentistes, que de fer riure en saben un niu. El gran Xavier Nogués l'ha il·lustrat amb cinquanta dibuixos deliciosos i actualment està enllestint les il·lustracions d'un altre llibre que seguirà aquest i que contindrà una antologia de l'humor català contemporani.

«Fets d'armes de catalans» és un recull de narracions de fets bel·lics portats a terme pels catalans a través de la història, i que posen de relleu el tremp heroic de la nostra raça. Francesc Domingo l'ha il·lustrat amb nombrosos dibuixos.

I per últim hi ha també a punt d'ésser repartit un llibre titulat «Poesia de Guerra», que conté els millors poemes que ha produït l'actual convulsió, il·lustrats amb gravats d'Enric Cluselles.

Tenim en preparació moltes altres obres, entre elles una voluminosa antologia d'acudits il·lustrats dels nostres humoristes més celebres, que farà les delícies dels combatents.

Tots els soldats que vulguin assegurar-se la recepció d'aquests volums poden sol·licitar-los als «Serveis de Cultura al Front»,AVINGUDA DEL 14 D'ABRIL, 411, 1r. Barcelona. Ultra aquestes trameses particulars, però, en seran distribuïts un nombre creixentíssim a tots els fronts, com ha estat fet fins ara.

que també la sofreix, se'n desfa aviat per a cercar una tècnica més personal i un sentit més realista de l'art. Però un artista solitari, resident a Olot, Joaquim Vayreda, troba tot sol, tot pin-

s'havia bressat en la il·lusió fallida d'un triomf prompte i fàcil; que en fi, es fa major la força i la potència de l'Exèrcit de la República, suport del nostre dret i fermança de llibertat. Són molts els que tenen consciència de la certesa de l'afirmació que el temps treballa a favor nostre. Però no deixen d'haver-hi també aquells que senten, com a impressió cabdal, que la guerra dura.

I és explicable que sigui així; i millor que fer-los-hi retret de la seva fatiga, és parlar al sentiment i a la raó per a convèncer-los de la necessitat de superar aquest estat d'esperit, i de guanyar amb la durada de la lluita, la victòria. I el sentiment i la raó ens diuen que, sigui la que sigui la durada d'aquesta guerra que no volem, és necessari, a costa de tots els esforços i sacrificis, coronar-la amb el triomf. La partida que Espanya, i en ella la nostra Catalunya, s'hi juguen és massa decisiva per a què pugui resoldre-la un instant de cansament. Espanya hi cerca la independència, Catalunya la llibertat, i tots nosaltres el dret a ésser homes dignes, que puguin viure en la forma que el seu voler decideixi i no com els altres vulguin imposar-los. L'elecció està entre la crueltat o la convivència, el rencor o la pau, l'angoixa o l'esperança.

La guerra dura, però la seva mateixa durada que comporta tants heroics sacrificis, ha servit per a aclarir les coses tan tendenciosament enterbolides. Avui, després de prop de dos anys de guerra, és fàcil veure que el triomf dels rebels representaria el domini estranger, la repressió persecutòria, la pèrdua de tota possibilitat espiritual i humana de viure; i que en canvi la victòria de la República és garantia del règim de democràcia i de llibertat, de pau i de respecte, que el nostre poble vulgui donar-se. En les hores de sofriment i de dolor portades per la guerra que ens fan els altres, no està de més recordar tot el que en ella es juga, i que obliga, costi el que costi, a guanyar-la.

La guerra dura, és cert. Però de manca decisió per a afrontar-la serenament, coratjosament, més duraria la sotmissió i l'esclavatge.

tant paisatges de la seva comarca, els fonaments d'una escola pictòrica que, tenint en compte les valors tècniques de l'impressionisme francès, les aplica a la interpretació del paisatge olotí tot donant-li una qualitat específicament catalana. L'intens moviment artístic que hom observa a Catalunya durant el segle XIX no troba fins a les darreries del segle i a començaments de la nova centúria les directives que l'allunya del tot del món artístic espanyol i que finalment l'emancipen de l'art francès.

Gràcies a uns militars traidors i a la política de No Intervenció, a Espanya, sense eixir d'Espanya, hem conegut una terra de la qual no sabíem res fins ara. Aquesta terra, senyora, hom l'anomena «terra de ningú» i és l'espai que va des de les nostres línies a les línies enemigues. Aquesta nit passada, el vostre fill, senyora, ha caigut ferit, mortalment ferit, a la «terra de ningú».

Ahir hi hagué un combat molt dur que no cessà fins que la nit, amb les seves ales de seda brodades d'estels, sumí en la tenebra el carnatge tràgic del camp de batalla. L'enemic no avançà ni un pas, però deixà la «terra de ningú» sembrada dels seus morts, sembrada dels seus ferits.

Vós no sabeu, senyora, com és terrible una nit de guàrdia a la terra de ningú. El vostre fill, que pertanyia a l'exèrcit italià, —no, a l'exèrcit italià, no: als «voluntaris» que envia Mussolini— sí que ho sabia.

Després de la remor espantosa del combat, el silenci sembla una cosa infinita d'acabament total. No obstant, la nit és plena de remors.

L'aire fa pudor de terra xopa de sang: una pudor molt característica, salada i apelagosa, que la majoria de nosaltres ha conegut als camps de batalla. Els ulls no s'acostumen a la fosca i hom veu l'impossible: la «terra de ningú», on durant el combat han caigut els ferits i els morts. La llum



pàl·lida de les estrelles naufraga en els ulls espantosament oberts dels ferits.

Entre aquells ferits, senyora, anit hi havia el vostre fill. El vostre fill, agonitzant, delirava. Nosaltres no el vèiem, però el sentíem: hauríem volgut recollir-lo i acollir-lo entre nosaltres; però els disparos de l'enemic ens privaven de moure'ns; no el vèiem, el sentíem: parlava del barri excèntric de Florència on havia nascut, on havia viscut tants anys, a la vora de l'Arno i des del qual hom veia, tot daurat de sol, el pujolet de Fiésole; parlava d'un viat-



ge a Milà; parlava dels amics i parlava de vos, senyora, i parlant de vos la seva veu esdevenia més feble i més tendra. De vegades les paraules eren trencades amb un gran sanglot i eren substituïdes pel plor. No us sàpiga greu, senyora: els homes molt homes també ploren. De vegades —devia sofrir molt, car després hem vist que tenia la ferida al ventre— es queixava.

El minyó que estava de guàrdia m'ha dit, després:

—He passat una mala nit, creieu-me. Teníem un ferit italià molt proper a les nostres línies i he hagut d'assistir a la seva agonia impossibilitat de fer res per ell, perquè els disparos de l'enemic em privaven de prestar-li ajut. M'ha fet molta pena.

A la matinada, poc abans de l'alba, el monòleg trencat i al·lucinant s'ha espesseït de pauses. La veu era espessa de saliva i cada vegada més ronca i més ofegada. Hi ha hagut un moment

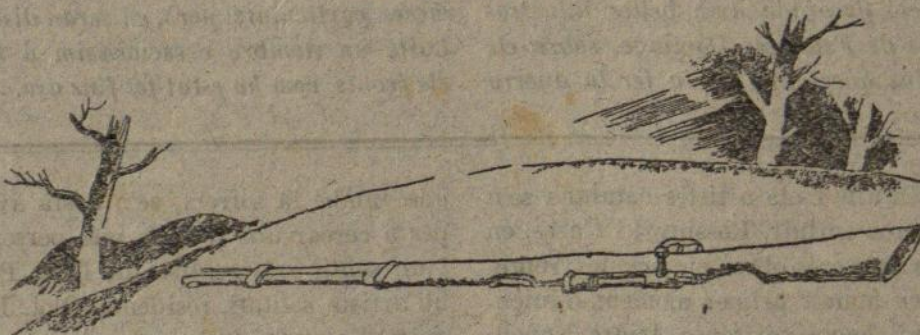
que el ferit, en el seu deliri, cantava: una cançó que semblava de brèssol, de ritme molt lent. Després ha llençat un ai! més fort que els altres, com si li esqueixessin les entranyes. Després, molt dolçament, amb un fil de veu, ha murmurat:

—Mamma!

Aquesta, senyora, ha estat la seva paraula última. Segurament si hagués pogut gaudir aquest suprem consol, hauria posat el cap damunt la vostra falda talment com si s'hagués volgut fondre en les entranyes que li donaren la vida, tan miserablement llançada.

No maleïu els nostres soldats, senyora, que també tenen mare. Al vostre fill no l'han mort els nostres soldats. Al vostre fill l'ha mort la prudència suicida d'unes nacions, l'ha mort la política del Comitè de No Intervenció, l'ha mort, sobre tot, la supèrbia de Mussolini, el vostre dictador.

Ell promet la retirada dels «voluntaris». Us enganya, us menteix. Som no-



saltres, en justa i abnegada defensa, qui els retirem donant-los-hi uns quants pams i una capa de terra damunt la boca i els ulls.

No. Els vostres fills ja no tornaran a Itàlia, ja no tornaran als vostres braços. Mussolini els ha arrancat de les fàbriques, dels obradors, de les oficines, dels bells camps d'Itàlia per a durlos «voluntaris» a Espanya. Han vingut a matar, i, per tant, han vingut a morir.

Vós i les altres mares italianes els esperareu en va. No tornaran, no oïreu mai més la seva veu feta rialla o cançó, no us emmirallareu mai més en els seus ulls. Han caigut i, en caure, tenien el vostre nom als llavis.

En morir han recordat la mare i el record ha estat com una gran resplendor.

No ens tingueu odi, senyora, si us heu quedat sense fill. Al vostre fill no l'hem mort nosaltres. Nosaltres no volíem la guerra. Itàlia no tenia cap motiu, no tenia cap dret per a intervenir en la nostra guerra.

Les terres de ningú, els fronts de batalla són tombes d'innombrables voluntaris italians obligats a venir a Espanya a lluitar contra la llibertat i la dignitat del nostre poble.

No odieu els nostres soldats, senyora, que també tenen mare. Els nostres soldats haurien abraçat el vostre fill i li haurien donat el nom dolç de germà si



no li hagués estat posada a la mà una arma homicida dient-li:

—Vés a Espanya i mata.

Al vostre fill no l'hem mort nosaltres.

Mares italianes: salveu els vostres fills! Defenseu-los bé, les que encara els teniu vivents. I les que ja el sabeu mort, venjeu-lo. Convertiu-vos en una mar de tempesta que digui a Mussolini amb veu acusadora:

—Què has fet del nostre fill?



RAPSODIES A UN SOLDAT MORT

L' ANGEL DE LA TERRA:

He vist la foguera de la téva sang
i he oït el redoble de mort repentina
de ton cos contra el tambor de la terra.
Que ningú no toqui, ni amb mans d'amor,
el teu silenci ara. L'ombra de mes verdes ales
serà la llum del teu repòs etern.

Que ningú no toqui, ni amb mans d'amor,
el teu silenci abans que una garlanda,
trenada amb arrels i llamps,
cenyexi la columna del teu front.

L' HERBA:

Que ningú, ningú no el toqui
si no és amb llàgrimes:
vol tèbia rosada
sa fredor oberta.

L' ANGEL DE LA TERRA:

Que ningú, ningú no el toqui ni amb mans d'amor!

ELS XIPRERS:

Arbres de branca amagada,
venim a dansar en rotllada.
No podem plorar-te fulles
ni donar-te una besada.
Però ens ajuntem en muralla
per a protegir-te del taut negre
i del marbre d'una làpida.

L' HERBA:

Roses roges s'encenien en els horitzons,
flors efímeres de la veu dels canons.

ELS XIPRERS:

Arbres de branca amagada
—màstils amb veles plegades—
venim a dansar en rotllada
i a fer-te d'alta muralla.
Cadascun serà una llança
dintre la tarda morada.

L' HERBA:

Roses negres pengen en els horitzons:
cendra de la veu dels canons!

LES ENDOLADES:

On jau la torre abatuda,
la verda espiga segada
en camps de glòria obscura?
Trenca't, mur, en finestres
on càpiga l'estatura
del nostre cor que canta.
Som la fruita madura
d'un arbre sense brancatge.

L' ANGEL DE LA TERRA:

Obre, vent, a cada pena,
una porta d'esperança.

LES ENDOLADES:

Per sempre els parpres se t'han clos,
per sempre tindràs la boca de pedra,
per sempre ton cor s'ha parat,
per sempre t'és inútil l'aire.
Per sempre barca varada,
per sempre raïm expremut,
per sempre flor calcigada,
per sempre sol trist de record.

L' HERBA:

Cos de cremada primavera,
ànima de lleó i de balada,
cor de campana blanca
plena de nius de bondat:
què direm de la teva absència,
nosaltres, cariatides tràgiques,
a la llum que t'admirava
i a les proes que han nascut?

Per les rutes allucinades
anem deixant rastres
de certes amargues,
semblant rictus indelebles
i apoteosis de crespons.
S'han commogut els núvols
en els cels diàfans de somnis
i han estripat crepuscles
els vents delirants.
Ferida de lluna irada
l'aigua dels rius s'atura
en fantasmes de boira
que expiren de matinada
al lllindar dels erms...

ELS XIPRERS:

Porteu-li, el dia de la pau,
el darrer fanal velat de blau.

LES ENDOLADES:

Ja no existeixen urpes de pluja,
ni pol·len d'albada,
ni espases de sol.
Ja comença la victòria
temuda dels teus ossos,
ja és inútil cercar iris
en els pous dels teus ulls.

L' HERBA:

I en la roca del teu pit
ai! quina font de clavells
tendres ha eixugat la mort!

LES ENDOLADES:

Et portem escumes de mediterrani
i neus de cims pireneics,
nostàlgies de relles abandonades,
drings d'enclusa i gemmes de fornai.
Sospirs de núvils gràvides de melangia,
fum adormit en amples espirals,
l'ombra clara de l'olivera
i la pura flor de l'ametller;
aures d'innocències passades,
garbes d'esperances i feixos de dolors.

ELS XIPRERS:

I becs d'aloses mortes
i puntes d'atzavares.

L' ANGEL DE LA TERRA:

Romans ferm! en la immortalitat de la pàtria,
invencible en la fonda memòria del cor,
lluminós i concret en l'espai humà de l'esperit.
la mel de les edats a frec teu circula,
les àguiles volen sota el teu esguard de triomf.
T'he posat una oreneta dins cada cartutxera
i una rosa blanca a la boca del teu fusell.

AGUSTI BARTRA

Això fou, vingué, s'esdevingué i sobrevingué en el temps que els animals domèstics eren encara salvatges. El Gos era salvatge, i el Cavall era salvatge, i la Vaca era salvatge, i el Porc era salvatge, i tots es passejaven pels Camins Mullats del Bosc Salvatge, ben salvatge, i solitàriament. Però el més salvatge de tots era el Gat. Es passejava tot sol i per a ell tots els llocs eren bons.

Naturalment, l'Home també era salvatge. No començà a domesticar-se fins el dia que trobà la Dona, i ella li digué que no li plavia pas el salvatgisme de les maneres d'ell. Ella va endreçar, per a reposar-hi, una bonica caverna seca, en lloc del pilot de fulles humides; cobrí el sòl amb sorra clara i féu al fons de la caverna un bon foc de llenya; després penjà una pell de cavall, amb la cua a baix, a l'entrada de la caverna, i digué:

—Eixuga't els peus, amic meu, quan entris; d'ara endavant farem vida de família.

Aquell vespre per sopar menjaren mol-

ge i de fonoll salvatge i de prunes salvatges; i ossos amb moll de bous salvatges; i cireres salvatges amb arbossos així mateix salvatges. Després l'Home, molt content, s'adormí a la vora del foc; però la Dona restà desperta, pentinant els seus cabells.

Ella prengué el gran os de la cuixa del moltó i n'observà els senyals meravellosos; després tirà més llenya al foc i féu un Sortilegi. Aquest va ésser el primer que s'hagi fet sobre la terra.

Allà, en els Boscos Mullats, els Animals Salvatges s'aplegaren en un lloc on, de lluny estant, podien veure la claror del foc, i es preguntaren el que allò significava.

Llavors, el Cavall Salvatge piafà i digué:

—Oh, mos Amics i, vosaltres, mos enemics: per què l'Home i la Dona han encès aquest gran llum en aquesta gran caverna, i quin mal en patirem?

El Gos Salvatge alçà el nas, flairà l'olor de moltó cuit i digué:



tó salvatge, cuit sobre pedres calentes i amanit amb all salvatge i pebre salvatge; i oca salvatge, farcida d'arròs salvatge;



—Jo aniré a veure-ho. Em penso que això es bo. Gat, vina amb mi.

—Nenni! — digué el Gat. — Jo sóc el Gat que va tot sol i tots els llocs són bons per a mi. No hi aniré pas.

—Doncs tot s'ha acabat entre nosaltres! — digué el Gos salvatge. I se'n va anar a petit trot.

No havia fet encara gaire camí, que el Gat es digué: «Tots els llocs són bons per a mi. Per què no hi haig d'anar també jo, i veure, mirar, i tornar-me'n quan me sembli bé?» I suaument, suaument, amb peus de vellut, seguí el Gos Salvatge i s'amagà per a escoltar ben bé.

Quan el Gos Salvatge assolí l'entrada de la caverna, aixecà amb el nas la pell de cavall salvatge i flairà la bona olor de moltó cuit, i la Dona, mirant sempre l'os de la cuixa, el sentí, i rigué, i digué:

—Vet-aquí el primer... Salvatge fill dels Boscos Salvatges, què vols?



El Gos Salvatge digué:

—Oh ma Enemiga, Dona de mon Enemic, què es això que fa tan bona olor pels Boscos salvatges?

Llavors la Dona prengué un os de moltó i el llançà al Gos Salvatge i digué:

—Salvatge fill del Bosc Salvatge, tasta i coneix.

El Gos Salvatge rosegà l'os i trobà que era el més deliciós que havia tastat fins aleshores, i digué:

—Oh ma Enemiga, Dona de mon Enemic, dóna-me'n un altre.

La Dona digué:

—Salvatge fill del Bosc Salvatge, ajuda l'Home a caçar de dia i guarda aquesta habitació durant la nit, i jo et donaré tots els ossos que et caldran.

—Ah! — digué el Gat dins del seu amagatall — vet-aquí una Dona ben maligna, però no pas més que jo.

El Gos Salvatge entrà, arrossegant-se, dins la Caverna i col·locà el seu cap entre els genolls de la Dona, dient:

—Oh ma Amiga, Dona de mon Amic, jo ajudaré el teu Home a caçar de dies, i, a la nit, guardaré la Caverna.

—Té — digué el Gat dins del seu amagatall — vet aquí un Gos ben ximple.

I se'n tornà pels Camins Mullats del Bosc Salvatge, remenant la cua i tot sol. Però no en digué res a ningú.

Quan l'Home es despertà, digué:

—Què fa el Gos Salvatge aquí?

I la Dona digué:

—El seu nom no és ja Gos Salvatge, sinó Primer Amic; perquè ell serà el nostre amic ara, sempre i tothora. Pren-lo quan surtis de cacera.

La nit següent la Dona anà a collir, a grans braçades verdes, l'herba fresca dels prats riberencs i l'assecà al foc. Allò féu olor ben agradable, i la Dona, asseguda a la porta de la Cova, teixí unes morralles amb corretjes de cuir i mirà el gran os de moltó de signes meravellosos i féu un Sortilegi. Aquest va ésser el segon que s'hagi fet a la terra.

Allà baix, en els Boscos Salvatges, tots els animals es preguntaren què hauria esdevingut al Gos Salvatge. A la fi, el Poltre Salvatge picà de peus i digué:

—Jo ho aniré a veure i sabré per què el Gos Salvatge no ha tornat. Gat, vina amb mi.

—Nenni! — digué el Gat. — Jo sóc el Gat que va tot sol i tots els llocs són bons per a mi. No hi aniré pas.

Però, malgrat tot, seguí el Poltre Salvatge, dolçament, amb peus de vellut, i s'amagà per a escoltar millor.

Quan la Dona sentí arribar el Poltre Salvatge, va riure i digué:

—Vet-aquí el segon... Salvatge fill del Bosc Salvatge, què vols?

El Poltre Salvatge digué:

EL GAT QUE

—Oh ma Enemiga, Dona de mon Enemic! On és el Gos Salvatge?

La Dona rigué, recollí l'os de la cuixa, i després digué:

—Salvatge fill del Bosc Salvatge, no has vingut pel Gos Salvatge, i la bona herba que fa bona olor.

I el Poltre Salvatge, agitant la crinera, digué:

—Es veritat, fes-me'n menjar.

La Dona digué:

—Salvatge fill del Bosc Salvatge, ba la testa i porta el present que t'he donat; a aquest preu menjaràs de meravellosa tres cops per dia.

—Ah! — digué el Gat dins del seu amagatall — vet-aquí una Dona ben maligna, però no pas més que jo.

El Poltre Salvatge corbà la testa i la Dona hi col·locà, per damunt, les lles de cuir trenat, i el Poltre Salvatge bufà sobre els peus de la Dona i digué:

—Oh ma Mestressa, Dona de mon Amo, jo seré ton esclau a causa de la misteriosa.

—Ah! — digué el Gat dins del seu amagatall — vet-aquí un Poltre ben ximple.

I se'n tornà pels Camins Mullats del Bosc Salvatge, remenant la cua i tot sol. Però no en digué res a ningú.

Quan l'Home i el Gos tornaren a casa, l'Home digué:

—Què fa el Poltre Salvatge aquí?

I la Dona digué:

—No s'anomena ja Poltre Salvatge sinó Primer Fidel; perquè ell ens guiarà de lloc en lloc ara i sempre. Muntem-lo quan surtis de cacera.

El dia següent, alta la testa per banyes no s'enredessin en les branques dels arbres salvatges, la Vaca Salvatge vingué a la Caverna i el Gat la amagant-se com abans; i tot passà abans; i el Gat digué les mateixes paraules que abans; i quan la Vaca Salvatge gué promès la seva llet a la Dona cada dia, a canvi de l'herba meravellosa, el Gat se'n tornà pels Camins Mullats del Bosc Salvatge, remenant la cua i tot sol. Però no en digué res a ningú. I quan l'Home, el Cavall i el Porc tornaren de cacera i van fer la mateixa pregunta que abans, la Dona digué:

—El seu nom no és ja Vaca Salvatge sinó Nodridora de la casa. Ella ens donarà la bona llet, tèbia i blanca, cada dia davant i per sempre; i jo tindré d'ella, mentre tu i el Primer Fidel sereu a caçar.

El dia següent el Gat esperà per veure si alguna altra Cosa Salvatge, com el Poltre, venia a la Caverna, però res no es veié. Llavors el Gat se'n anà tot sol i claror del foc a la Caverna i sentí la bona olor de la llet tèbia i blanca.

LA TOT SOL

per RUDYARD KIPLING

El Gat digué:
—Oh ma Enemiga, Dona de mon Enemic, on és anada la Vaca Salvatge?
La Dona rigué i digué:
—Salvatge, fill del Bosc Salvatge, no t'en al Bosc, d'on vens; perquè jo he guardat els meus cabells, he guardat el meu màgic, i a la Caverna no tenim ja necessitat d'amics ni de servidors.
El Gat digué:

—Jo no sóc pas un amic i jo no sóc un servidor. Jo sóc el Gat que va tot i desitjo entrar dins la vostra Cova.
La Dona digué:

—I doncs, per què no vas venir la primera nit amb el Primer amic?
El Gat s'empipà molt i digué:
—El Gos Salvatge t'ha vingut amb històries de mi?

Llavors la Dona rigué i digué:
—Tu ets el Gat que va tot sol i tots els cos són bons per a tu. Tu no ets amic ni servidor. Ho has dit tu mateix. Vés, doncs, si tots els llocs et van bé, a veure si et fa al teu gust.
Llavors el Gat féu semblant d'entristir-se i digué:

—Així, doncs, no entraré mai a la Cova? No m'asseuré mai vora el foc que m'arriba calentonet? No beuré mai llet blanca i blanca? Vós sou ben entenimentats i ben bella. Vós no hauríeu de fer al ni tan sols a un Gat.
La Dona respongué:

—Jo sabia que era entenimentada, petita, bella no ho sabia pas. Sigui. Si mai t'arriba a pronunciar un sol mot en elogi meu, podràs entrar a la Cova.
—I si en pronuncies dos? — digué el Gat.

—Això no passarà mai—digué la Dona—però si dic dues paraules en elogi meu, podràs assegurar-vos vora el foc, dins de la Cova.
—I si dius tres paraules?—digué el Gat.

—Mai no passarà—digué la Dona—però si dic tres paraules en elogi teu, podràs beure llet tèbia i blanca, tres cops al dia, per sempre.
Llavors el Gat arquejà el llom i digué:

—Que la cortina que tanca la Cova, que el foc que crema al fons i els tupins de fusta arreglats vora el foc siguin testimoni d'això que ha jurat la meua Enemiga, Dona del meu Enemic.
I se n'anà pels Camins Mullats dels Bosc Salvatges, remenant la cua i tot el cos.

Aquella nit, quan l'Home, el Cavall i el Gos tornaren de cacera, la Dona no parlà del tracte que havia fet amb el Gat, de por que no els agradés.
El Gat se n'anà molt lluny i s'amagà entre les Moltes Mullades dels Bosc

Salvatges, tot sol, al seu grat, durant un llarg temps, tant llarg, que la Dona no hi va pensar més. Tan sols la Rata-pinyada que penjava cap per avall a l'interior de la Cova, va saber on s'amagava, i tots els vespres se n'anava voleiant a portar-li noves.

Un vespre, la Rata-pinyada digué:
—Hi ha un Bebè dins la Cova. És tot nou, rosa, gras i petit i la Dona en fa gran cas.

—Ah!—digué el Gat en sentir-ho—i el Bebè, de què fa cas?

—Li plauen les coses vellutades, dolces i que pessigollegen. Li plauen coses tèbies per a tenir entre els braços tot adormint-se. Li plau que s'hi jugui. Li plau tot això.

—Ah!—digué el Gat en sentir-ho—llavors el meu temps és vingut.

La nit que seguí, el Gat avançà pels Camins Mullats del Bosc Salvatge i va amagar-se ben a la vora de la Cova fins al matí, que l'Home, el Cavall i el Gos partiren de cacera. La Dona aquell matí feia la cuina, i el Bebè plorava i la destorbava de treballar. Per això el va treure fora de la Cova i li donà un grapat de pedretes per què hi jugués. Però el Bebè seguia en els seus plors.

Llavors el Gat va estirar la seva pota encòixinada i va tocar la galta del Bebè, qui va rompre en una riallada; i el Gat es fregà contra els genolls molsudets i li va fer pessigolles amb la cua, sota la barbeta grassoneta, i el Bebè reia. I la Dona, oint-ho, somreia.

Llavors la Rata-pinyada—la petita Rata-pinyada—que penjava cap per avall—digué:

—Oh ma Hostessa, Dona de mon Hoste i Mare del Fill del meu Hoste, un salvatge fill dels Bosc Salvatges és allí que juga ben bellament amb el vostre Bebè.

—Beneït sigui qualsevol nom que se li dongui—digué la Dona posant-se dreta. Jo tenia molta feina aquest matí i m'ha fet bon servei.

En el mateix minut i segon, la pell dissecada de Cavall que penjava, cua avall, a la porta de la caverna, caigué—ouch...—perquè es recordà del tracte tingut amb el Gat; i quan la Dona va anar per a recollir-la vet-aquí que veié el Gat instal·lat i repantigat dintre de la Cova.

—Oh ma Enemiga, Dona de mon Enemic i Mare de mon Enemic—va dir el Gat,—sóc jo; perquè tu has pronunciat un mot en lloança meua i jo puc restar dins la Cova d'ara endavant i per sempre. Això sense deixar d'ésser el Gat que va tot sol i tots els llocs li són bons.

La Dona s'hi enrabia i estrenyé els lla-

vis i va prendre el seu fus i es va posar a filar.

Però el Bebè d'ençà que el Gat se li n'havia anat de la vora, plorava i la Dona no assolia fer-lo callar, perquè ell pernejava i es debatia i esdevenia morat.

—Oh ma Enemiga, Dona de mon Enemic i Mare de mon Enemic—digué el Gat—pren un cap del fil que files, lliga'l al teu fus i deixa'l arrossegar per terra i jo t'ensenyaré una Màgica que farà riure el teu Bebè tan fort com ara plora.

—Vaig a fer-ho—digué la Dona—perquè ja n'estic fins al capdamunt, però ni te'n donaré les gràcies.

Lligà el fil al petit fus d'argila i el va fer arrossegar per terra; llavors el Gat va córrer-hi i li donà cops de pota i va fer tomballons i se l'envià per damunt l'esquena i el perseguí entre les potes del darrera i va fer veure que el perdia i li caigué al dessobre altre cop, fins que el Bebè va riure tan fort com havia plorat, i va jugar d'un cap a l'altre de la Cova fins que se'n cansà, i s'instal·là per a dormir amb el Gat entre braços.

Llavors la Dona s'hi enrabia i va desfer-se els cabells i tornà a posar llenya al foc i va treure el gran os de moltó i es posà a fer un sortilegi que li privés de dir un tercer mot de lloança al Gat. Aquesta no era pas una màgica muda; i aviat la Cova va estar tan tranquil·la, que un petit ratolinet, va sortir d'un recó fosc i travessà corrent.

—Oh ma Enemiga, Dona de mon Enemic i Mare de mon Enemic—digué el Gat—aquest ratoli forma part del sortilegi?

—Ui! Oh! Iiiii!... Iiiii!... Socors! No, certament!...—féu la Dona, deixant caure l'os i saltant sobre l'escambell vora el foc i recollint-se els cabells de qualsev. l manera, de por que el ratolí no s'hi enfilsés.

—Ah!—digué el Gat, obrint els ulls.—Et sembla que el ratolí no em faria mal si me'l menjava?

—No—digué la Dona, rellegant-se els cabells—menja-te'l de pressa i jo te'n seré sempre reconeguda.

El Gat no va fer més que un salt i es



—Ara—digué el Gat—jo cantaré al Bebè una cançó que el privarà de despertar-se d'una hora.

I va posar-se a miolar ben baix, ben dolç, ben dolç, ben baix, fins que el Bebè s'adormí.

La Dona va somriure, els mirà tots dos i digué:

—Ho has fet d'allò més bé. No es pot negar que ets molt hàbil, oh Gat!

Al minut, al segon, la fumerola del fons de la Caverna, davallà de cop de la volta;—poff!—perquè es recordava del tracte fet amb el Gat, i quan es va dissipar, vet-aquí el Gat instal·lat i repantigat a la vora del foc.

—Oh ma Enemiga, Dona de mon Enemic i Mare de mon Enemic, sóc jo; perquè per segona vegada has parlat en ma lloança; i tinc dret a col·locar-me a la vora del foc que manté calentonet, d'ara endavant i per sempre. Això sense deixar d'ésser el Gat que va tot sol i al qual tots els llocs són bons.

cruspi el ratolinet. Llavors la Dona digué:

—Mercès mil cops. El mateix Primer

(Acaba al peu de la pàgina següent)



Col·laboració dels nostres soldats

En ple deliri

L'obús que passa xiulant
i prop teu estalla;
son espetec enervant
escampa arreu la metralla.

La mort que passa volant
prop teu es detura,
ses conques buides et queden mirant
i amb silenci sa boca et censura,
puix que has burlat per un instant
son cop de dalla amb ta mesura;
i et fa sentir l'alenada,
freda i esfereïdora,
d'aquella boca desdentada
mentre et crida que l'hora
teva és potser arribada.

El bruit és infernal,
la mort, incansable, dalla;
poc és la vida si l'ideal
ens ha de servir de mortalla.

Ideal que enlaira
per damunt de tot la nostra raça
i amb veu ferma cantarà
quan hagi caigut nostra mordaga,
forjant sobre el pit nostre una cuirassa
d'acer tan ben trempat
que ens preservarà de l'amenaça
de morir enmig d'un combat.

Deixa sol el covard
que en mig d'aquest deliri s'espanta,
pensa que lluites per la Llibertat,
i amb fermesa el fusell aguanta.

Deixa que l'obús passi xiulant
que tant com xiula no mata;
deixa que la mort vagi dallant
que darrera la mort la vida esclata.

S. GALLART

Soldat de la 132 Brigada

Guàrdia al parapet

Fa fred. El cel és una immensa capa
de plom que amenaça caure sobre la terra,
i pinta visions apocalíptiques. Tot és fosc
en aquella hora; el cel i la terra xopa.
Feia poc que havia acabat de ploure i bu-
fava un vent gelut i fort. Robert tenia
fred. Es fregava les mans atropant-se-les
a la boca per tal de donar-les-li calor. No
recixia en l'empresa, i per un moment
deixava el fusell apoiat al parapet, i es-
ficava les mans a les butxaques del pan-
taló. Estava de guàrdia, i no podia aban-
donar el lloc. No l'abandonaria mai, tan-
mateix. Però feia fred; i el cel, aquell
cel amenaçador era tan gris! Tot era trist.
La trinxera estava negada de fang. Aquell
dia no hi hagué crepuscle; de la tarda es
passà a la nit tan ràpidament, que hom ni
tan sols en percebé el canvi. El vent pro-
gressava en força i en gelor, i a les mun-
tanyes properes desfeia capriciosament en
dèbils flocs, els núvols gruixuts i foscos.

Robert, immòbil, escoltava el xiular
del vent en passar furios i tallat per la
baioneta del seu fusell. Li hauria plagut
estar confortablement abrigat dins una
cabana i a dalt de la muntanya, i escol-
tar el vent. Xiulava d'una manera tan im-
pressionant! Feia pensar en aquells con-
tes que de petit li acostumava explicar
la seva àvia. Predominaven les bruixes
amb les seves escombres voladores, i els
castells encisats guardadors de belles prin-
ceses. Ell havia sentit una cosa estranya,
inexplicable, mentre la seva àvia tremola-
sa li contava tot allò que resultava im-
pressionant i meravellós. Ara sentia una
inseguretat igualment inexplicable, total-
ment estranya i fora de to. No feia,
certament, per un soldat de l'Exèrcit Re-
publicà que muntava guàrdia a la trin-
xera. Era un sentiment desplaçat.

Quan ell tindria fills no els explica-
ria contes d'aquells, ni deixaria que nin-
gu els li expliqués. Tanmateix era des-
agradable. Aquell vent semblava el vent
tètric de les pel·lícules de Boris Karloff.
Tampoc no portaria mai els seus fills al

cinema per a què veiessin aquella mena
de films. No comprenia per què hom hi
anava. Ell mateix no n'hauria vist mai
cap de no haver estat aquell programa
suggerit pel qual hi anà aquell dia, i en
el qual fou intercalat inopinadament per
causa de força major un film d'aquell ar-
tista.

Robert, a la llum vacil·lant d'un llumí,
comprovà que li mancava gairebé una ho-
ra de punt. Semblava, i hauria jurat, que
feia molt més temps que el degut, que
muntava guàrdia al parapet. Llavors no-
vament s'endinsà en els seus pensa-
ments. Els seus fills no sentirien mai con-
tar aquelles històries de bruixes que ell
havia sentit d'infant. Ell, quan s'acabés
la guerra, prendria per muller Teresa;
estava completament resolt a casar-se amb
Teresa. Era la xicota que li plaia més del
barri; no la tenia gaire tractada, però de-
cididament es casaria amb ella. Tindrien
un piset ben amotlat i ben confortable.
Es lliuraria per a sempre més del jou del
fred i del vent. Odiava terriblement el
vent i allà era tan fred! Allà a la ciu-
tat s'estava indubtablement millor, a ca-
sa també. No hi havia dubte que al
seu barri no hi feia tan fred. A «Ca'n
Figueres», el bar de la cantonada regu-
larment hi havia una atmosfera ben ama-
ble. Li plaia anar-hi en les hores de lleu-
re junt amb en Jaume. Era el seu íntim
amic; ara estava al front del Centre. Pre-
cisament feia pocs dies que n'havia tin-
gut lletra; encara havia de contestar-la,
però s'excusaria amb qualsevol cosa. Ja-
ume era un xicot admirable. Llurs pares
consideraven que els unia una amistat in-
destructible, eren l'admiració del barri.

Però Jaume, no contestà ja la lletra
que li fou enviada pel seu més íntim
amic; bales feixistes feren blanc en el seu
cos mortal. Robert no se n'assabentà fins
molt més tard, el sentiment que en tin-
gué refermà la seva qualitat d'home lliure
que rebutjava sistemàticament la imposi-
ció i la violència.

Guàrdia nocturn

Si tu sabessis, guàrdia sentinella,
l'amplitud del misteri dins la nit
i l'espectacle innúmer de l'estrella,
legió mil·lenària, convit

a germanor, esplèndida l'estança
del goig d'un viure clar, del festejar
lluminós dels promesos, perdurança
a través d'infinit, de l'estimar!

Si et sabessis, amic, tu d'esguard mòbil,
de petja ferma, viu dins l'esperit
el deure, l'honor, lúcida la immòbil
espurna d'ésser lliure perquè el dit,

i la mà, com el cor i com la pensa
voli alt, sempre enllà, no mai retut,
ni ningú el teu treball ni cap dolença
teva prengui a profit dels seus, golut.

Si et sabessis, vigia d'alta ensenya,
tu de llavis cremats, de pols segur,
d'un vigilar constant, ferm en la penya
que cap vent enemic se'n pot endur,

jo t'iniciaria un càntic, àvid
de glossar-te lleument el bell encert
de saber l'alt motiu del perquè ets

[gràvid

de fe tu mateix, guarda sofert.

PERE PELLICER

Soldat de la 43 Divisió

Ara novament sentia aquell pes dintre
el pit, amb aquelles punxades i aquell do-
lor intens. Tanmateix, no aniria al ca-
poral a queixar-se; aguantaria ferma-
ment, obstinadament, muntant la seva
guàrdia fins l'hora del relleu; home
conscient, sabia que la victòria depèn del
propi incondicional esforç.

Miquel Bernis

AMIC

Núms.

8

i

9

Maig

del

1938

Amic no atrapa els ratolins tan vivament.
Tu deus ésser molt hàbil.

Al minut, al segon el pot de la Llet que
s'escalfava vora el foc, es partí en dos—
¡fff!—perquè recordà el tracte fet amb
el Gat; i quan la Dona saltà baix de l'es-
cambell vet-aquí el Gat que llepava la llet
tèbia i blanca que havia restat en la con-
ca d'un dels bocins.

—Oh ma Enemiga, filla de mon Ene-
mic, Mare de mon Enemic—digué el Gat
—sóc jo. Perquè tu has dit tres mots en
lloança meua, i, ara jo podré beure la llet
tèbia i blanca tres cops al dia per sempre
dels sempres. Això sense deixar d'ésser el
Gat que va tot sol i tots els llocs li són
bons.

Llavors la Dona rigué i va posar da-
vant del Gat un tassó de llet tèbia i blan-
ca i digué:

—Oh Gat, tu ets tan hàbil com un Ho-
me, però recorda-te'n, el teu tracte no fou
pas pactat amb l'Home ni el Gos, i jo no
sé què faran quan tornin.

—Què m'importa?—digué el Gat.—
Mentre tingui el meu lloc dins la Cova,
vora el foc, i la meua llet tèbia i blanca
tres cops cada dia, no haig de cuidar-me
de l'Home ni del Gos.

Aquell vespre, quan l'Home i el Gos en-
traren a la Cova, la Dona els contà la his-
tòria del tracte, mentre el Gat, assegut al
recó del foc, somreia escoltant. Llavors
l'Home digué:

—Sí; però ell no ha fet pas tracte amb
mi ni amb tots els homes que se m'assem-
blen.

El gat que va tot sol

(Ve de la pàgina anterior)

Llavors retirà les seves dues botes de
cuir, va agafar la destreta de pedra
(això que fa tres) i les arrencà al seu
davant i digué:

—Ara, per la nostra banda, nosaltres
farem tracte. Si tu no atrapes les rates
mentre ets a la Cova, per mai i per sem-
pre, jo, per tot on et vegi, et tiraré aques-
tes tres coses, i el mateix faran després
tots els homes que se m'assemblin.

El Gat comptà les tres coses (tenien l'ai-
re d'ésser dures i bonyegudes) i li digué:

—Jo atraparé rates mentre seré a la
Cova, per mai i per sempre; però, això,
sense deixar d'ésser el Gat que va tot sol
i tots els llocs li són bons.

—No pas aquells on jo sigui—digué
l'Home.—Si tu no haguessis dit aquestes
darreres paraules, jo hauria guardat a-
questes tres coses per mai i per sempre;
però ara, jo et tiraré les meves dues botes
i la destreta de pedra (això que fa tres)
totes les vegades que et trobi. I així faran,
després, tots els Homes que se m'assem-
blin.

Llavors el Gos digué:

—Espera un minut. Ell no ha fet pas
tracte amb mi ni amb tots els Gossos que
se m'assemblen.

I mostrà les dents i digué:

—Si tu no ets gentil amb el Bebé men-
tre jo sigui a la Cova, et correré al darre-

ra fins que t'atrapi, i quan t'hauré atra-
pat, et mossegare. I així faran amb mi
tots els Gossos que se m'assemblin.

—Ah!—digué la Dona, sentint-ho.—
Vet-aquí un Gat ben hàbil, però no pas
tant com el Gos.

El Gat comptà les dents del Gos (tenien
l'aire molt punxagut) i digué:

—Jo seré gentil amb el Bebé mentre si-
gui dins la Cova, i mentre ell no m'estiri
la cua massa fort. Però això, sense deixar
d'ésser el Gat que va tot sol i tots els llocs
li són bons.

—No pas aquells on jo sigui—digué el
Gos.—Si tu no haguessis dit aquestes dar-
reres paraules, jo hauria fermat la meua
gorja per sempre més; però ara et faré
enfil·lar als arbres, a qualsevol lloc que et
trobi. I així faran després tots els Gossos
que se m'assemblin.

Llavors l'Home tirà sobre el Gat les se-
ves botes i la destreta de pedra (això
que fa tres) i el Gat fugí de la Cova; i el
Gos va córrer-li al darrere i li va fer pujar
els arbres. I d'aquell dia ençà, de cinc ho-
mes tres no deixaran mai de tirar cosses
al Gat quan el trobin, i tots els Gossos
l'empaitaran i el faran enfilar als arbres.
Però, el Gat, per la seva banda, s'atà al
tracte. Ell matarà rates, serà gentil amb
els Bebé, mentre sigui a la casa i ells no
li estirin la cua massa fort. Però quan ha
fet tot això, entre temps, i quan la lluna
s'alça i la nit arriba, ell és el Gat que va
tot sol i tots els llocs són bons per a ell.
Llavors se'n va pels Camins Mullats del
Bosc Salvatge, sota els arbres o sobre les
teules, remenant la cua i tot sol.

Serveis

de

Cultura

al

Front

Avinguda del
14 d'Abril, 411

Telèfon 72006

BARCELONA

EL COSTUM

El senyor Boixeda entra en un saló on hi ha reunides algunes senyores.

—La Pilar és una dona encantadora!

—Molt discreta!

—I bellíssima!

El senyor Boixeda, tot alarmat:

—Que s'ha mort la Pilar?

—No senyor, no: quines coses que se li ocorren!

—Oh, veuran... com que sento que l'alaben tant.

ANALISI DEL COS HUMA

És curiós el que n'ha fet un químic francès; segons ell està compost de: cent dotzenes d'ous, quatre grans claus, setantacinc bugies, un troç de sabó, vuit mil seixanta quatre llumins, sis cullerades de sal, una escudella de sucre, quaranta cinc litres d'aigua, un baló d'hidrogen i tres mil siscentos noranta quatre metres cúbics de gas.

Aquesta és la veritable composició del cos humà, més ben dit, aquests són els productes que es podrien obtenir del nostre cos sotmetent-lo a un tractament especial. Aquest estrany anàlisi és fet sobre un adult que pesi setantacinc quilos; per tant, coneixent el pes d'una persona es pot saber per mitjà d'un càlcul la seva equivalència en sabó, sucre, ous, gas, etcètera.



—Que no has vist mai cap home com jo, maco?

—De franc, no, senyor.

UN LLORO OPORTU

Al jardí d'una casa hi havia una perera que era causa de l'enveja dels transeünts. Uns segadors forasters que passaven per allí, temptats per aquella fruita s'enfilaven l'un sobre les espatlles de l'altre per a abastar-la amb més facilitat. Mentre estava entretingut en aquesta operació, un lloro que s'havia amagat entre la brancada per a prendre la fresca, es posà a cridar: lladres! lladres!

El segador aixecà al cap, i en veure el lloro, que era el primer que contemplaven els seus ulls, s'esglaià de tal manera que, deixant caure les peres, saltà a terra i fugí corrents, seguit del seu company.

Quan van haver-se retornat del seu esbalaïment, el company li preguntà:

—Però, home! què has vist?

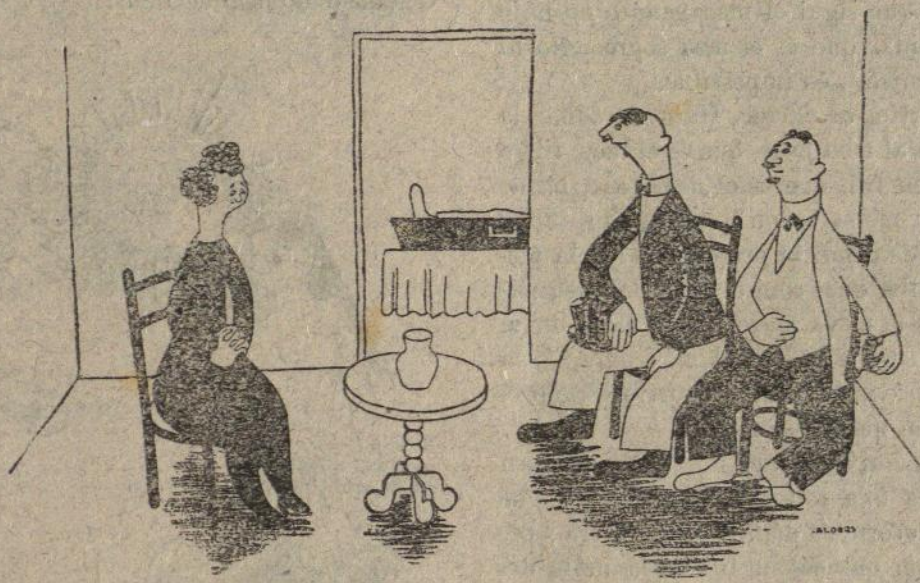
—Què he vist? tarambana! He vist l'amo vigilant les peres, però vestit d'ocell perquè no el coneguessin.

Els humoristes catalans expliquen als soldats de l'Exèrcit de la República l'acudit que els ha fet més gràcia

[Respostes de Pere Calders i Martí Bas

PERE CALDERS

Es un acudit del «Papitu» de la primera època. No recordo el nom del seu autor, però és segur que el dibuix devia ésser més bo que el meu. Si l'il·lustro de nou no és pas, doncs, amb la pretensió de superar la qualitat del ninot primitiu, sinó per a millor servir el propòsit de l'enquesta d'«Amic».



VISITA DE CONDOL

—Que el volen veure?

—No, gràcies. Ja tornarem un altre dia.

MARTÍ BAS

No conec l'autor ni la procedència, però el recordo com un dels acudits més senzills i executats amb més gràcia.

Jo hi afegeixo el dibuix, que estalvia la descripció literària de l'acció de l'acudit:



—Si no saps on has posat la bugada a estendre, com em mudaré de roba jo?

Un altre dels que em va fer més gràcia, fou un del mestre Junceda, publicat al «Patufet», fa molts anys.

Un vigilant de nit interroga un embriac assegut a la vorera del carrer enfront mateix d'una ferreteria. Acaba de ploure.

Vigilant: —Què espereu?

Embriac: — Que surtin els caragols!

UN GRAPADET DE FRASES CRUELS

El Diluvi Universal no tingué èxit: va restar un home.

HENRI BECQUE

Sabeu què són els homes seriosos? Uns senyors que fan tota mena de bestieses sense riure.

D'ENNERY

L'única cosa que ens distingeix dels animals, és l'avoriment.

HELVETIUS

Els indiferents s'habituen de tal manera a ésser de l'opinió dels uns o dels altres, que acaben per no tenir fred ni calor sense consultar el termòmetre.

TAINE

La rapidesa dels sistemes de comunicació ha desenvolupat notablement la manca de puntualitat.

GUINON

Hi ha qui creu que és més certa la llegenda que la història. A mi em consta que tan mentidera és l'una com l'altra.

H. DE ROCHEFORT

Les bèsties que perden més temps fent-se la *toilette*, són les mosques, els gats i les dones.

CHARLES NODIER

Malgrat els metges, l'home viu fins que mor.

MICHELET



—Farà el favor de dir-me quina és la voravia del davant?

—Aquella d'allà.

—Ah! ja m'ho semblava, però allà m'han dit que era aquesta.

Els metges són els notaris dels farmacèutics.

VOLTAIRE

—Què hi posa, doctor, a les seves pastilles que es venen tant?

—Prospectes.

DR. ANDREU

Els cuiners dolents són emmetzinadors i els bons també.

LINOSSIER

UN ALCALDE CARTELLISTA

En una població hi havia un alcalde, que tenia el costum de posar cartells a tot arreu per a la millor intel·ligència dels transeünts. Davant de casa seva hi havia un pont, i allí hi féu posar el rètol que deia: *Pont per a passar el riu*. En un camp que era de la seva propietat hi fixà el següent avís: *Es prohibeix passar per ací als animals llevat de l'alcalde i de la seva muller*.

Embolics de família

Aquesta obreta del nostre Apelles Mestres és molt coneguda. Fa molt de temps que corre pel món, i les rialles que ha provocat haurien de comptar-se amb xifres inimaginables. Però, amb tot, té una gràcia que no es perd amb el temps; per això ens hem determinat a publicar-la, segurs que els nostres soldats que no la coneixien ens ho agrairan, i que els que la coneixien hi trobaran un goig renovat.

Un tipus capficat

Estic desesperat!... desesperat!... desesperat!...

El que em passa és horrible!... espantós!... monstruós!...

La Naturalesa està destarotada, l'Univers se'n va daltabaix, totes les lleis naturals se n'han anat a rodar; això no té solució, ni adob, ni nom, ni res! És el Caos! (Pausa).

Veiam, recapitem... És a dir, no, ca! és inútil; ja ho he dit en una paraula: és el Caos! Però un Caos tant embolicat, que aquesta vegada ni el Pare Creador ni el *sursum corda* fóra capaç de desembolicar-ho ni de treure'n res, a menys que fos una bona migranya i que ho tirés tot a les trampes. I sinó, vegin vostès mateixos.

Jo feia l'ós a una viudeta jove, fresca, bonica i alegre. Oh, al costat d'ella no hi ha manera d'estar-hi trist! Aquesta viudeta té una filla, molt quieta, molt seriosa, molt entenimentada, molt bona per a la casa; una veritable joia.

El meu pare és un vell verd —més verd que jo, mal m'està el dir-ho, però la veritat en son lloc— va començar a analitzar i sospesar les qualitats de la filla, fins que va trobar-la al seu gust, i un dia va dir-me:

—A tu t'agrada la mare, a mi m'agrada la filla; ni tu desagrades a l'una ni jo desgrado a l'altra: fem, doncs, casament doble i tot queda a casa.

La proposició va semblar-me molt encertada i amb el beneplàcit de tots va dur-se a terme com la cosa més natural del món... però qui podia pensar les conseqüències!

Des del moment que em casava amb la mare i el meu pare amb la filla, el meu pare passava a ésser fill meu i, naturalment, jo passava a ésser el pare del meu pare. Què resulta d'ací? que com que el pare del nostre pare és el nostre avi, em trobo ara que jo sóc avi de mi mateix. Més encara: essent jo el meu avi i, per tant, besavi del meu pare, el meu pare, a més d'ésser el meu fill és el meu besnét.

Ara bé: el meu pare ha tingut un fill. Aquest fill, essent fill del meu pare, és germà meu; però com que el meu pare a més de fill m'és besnét, resulta que al meu germà jo li soc rebesavi.

Al mateix temps jo he tingut un altre fill. La meua dona li és mare, i així és germà de la seva filla, o sigui de la dona del meu pare, i de passada és germà del meu pare. I com que el germà del pare és oncle, resulta que el meu fill és el meu oncle i, per tant, jo sóc nebot del meu fill i cosí germà de mi mateix.

Encara hi ha més: Jo sóc sogre del meu pare —ja que és casat amb la

filla de la meua dona— però com que la meua dona és casada amb el fill del meu pare, el meu pare és sogre de la meua dona i, naturalment, és el meu sogre tot i essent el meu gendre.

De manera que em trobo que a força d'ésser-ho tot ja no sé què sóc ni què deixo d'ésser, i el mateix ens passa a tots els de casa. Per exemple: en llevar-me, corro a fer l'amistat al pare... però, no! és ell qui ha de venir a fer-me-la a mi, ja que a més de pare li sóc besavi. Quedem, doncs, que és ell qui ha de fer-me-la... però, tampoc no estaria bé, què diable! perquè al capdavant, tot essent el meu fill no deixa d'ésser el meu pare, i a més, que encara que sigui el meu gendre no haig d'oblidar que és el meu sogre... No hi ha amistat, és impossible.

Sortim al carrer. Haig de donar la dreta al meu pare, que és el meu fill, o el meu fill, que és el meu pare, ha de donar-me-la a mi?... A quina dona haig de donar la preferència? A la meua filla, que, com a dona del meu pare, és la meua mare, o a la meua dona, que, com a mare del meu pare, és la meua àvia?... Bah, no sortim! És preferible quedar-se a casa.

I tot això encara no és res. El meu fill fa una rebequeria, el primer que se m'ocorre és donar-li una surra; però com que essent fill de la mare del meu pare, és germà del meu pare, i per tant, oncle meu, on s'és vist que un nebot pegui una surra al seu oncle? Impossible!

Però no s'acaba tot aquí. Essent la meua dona mare del meu pare resulta que jo m'he casat amb la meua àvia; al mateix temps que jo, essent com sóc pare del meu pare, sóc avi de la meua dona, pare de la meua mare, fill de la meua filla, sogre de la meua sogra, gendre de la meua nora, germà del meu nebot, nebot del meu fill, rebesavi del meu germà... en fi, senyors, no puc més! Que baixi Déu del cel i que desfaci aquest embolic abans que jo no vagi a parar a un manicomi.

Oh, la família, la família!... Benaventurats els bords de l'Hospici, que no saben què cosa és la família! (Fuig desesperat.)

APELES MESTRES



LES VIRTUTS DEL VEGETARIanisme O UN IDEALISTA PRACTIC DEL SEGLE XIII

El Baró, que és partidari del règim alimentici carnívor, està furios. No vol que la seva filla rebí lletres del troba-



—Ai, ai, ai, que hem atropellat un home!!

—Mamà, no facis tants escarafalls que sinó es pensaran que és la primera vegada que anem en auto!



EVA MODERNA

—Apa, Eva, no dubtis que conté moltes vitamines!



—Tu també véns a buscar ranxo?

—Sí noi! Així puc tenir vuit pessetes diàries de renda...

—????

—Sempre són les mateixes.



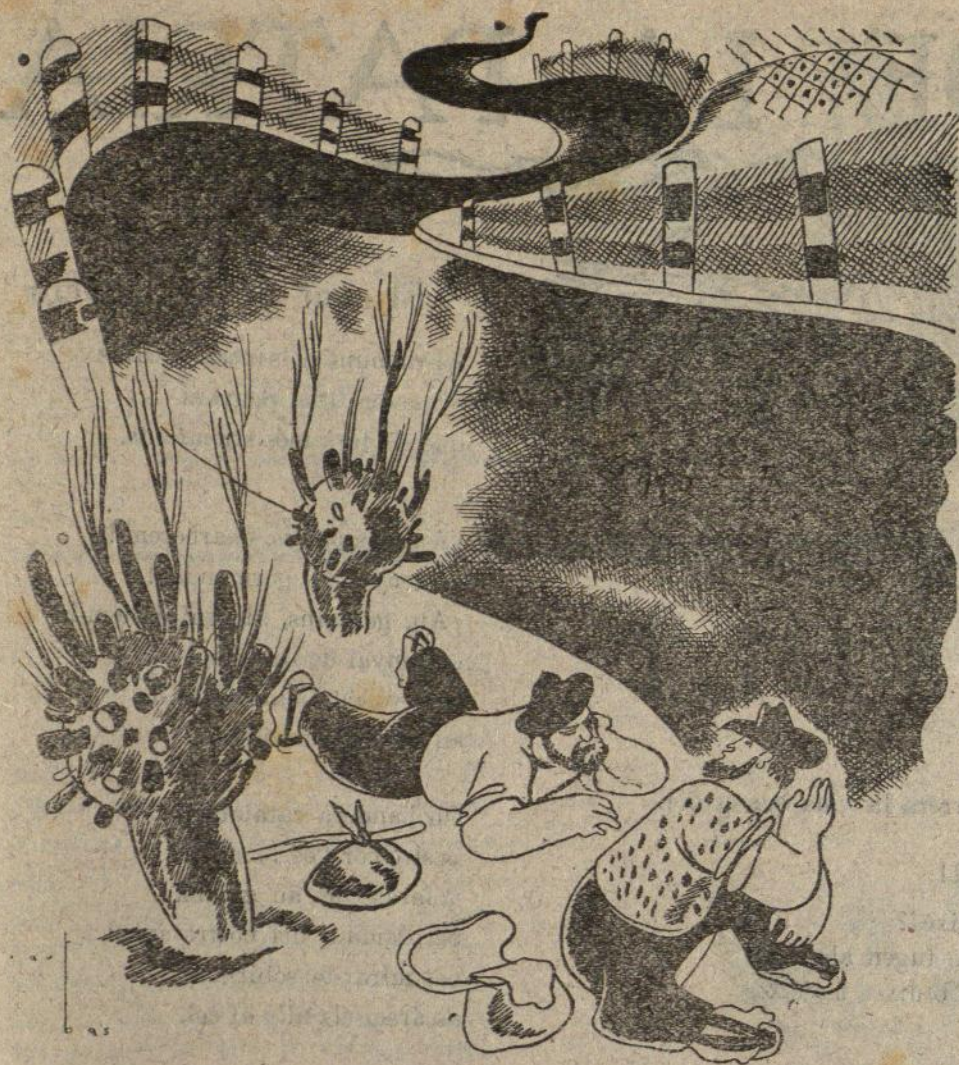
dor, que és vegetarian convençut, i la fa tancar a la torre-presó del castell.

Desafiant el destí, la noia entra serena, a la presó, a la qual és conduïda pel botxí del Sr. Baró, que és inflexible pare.

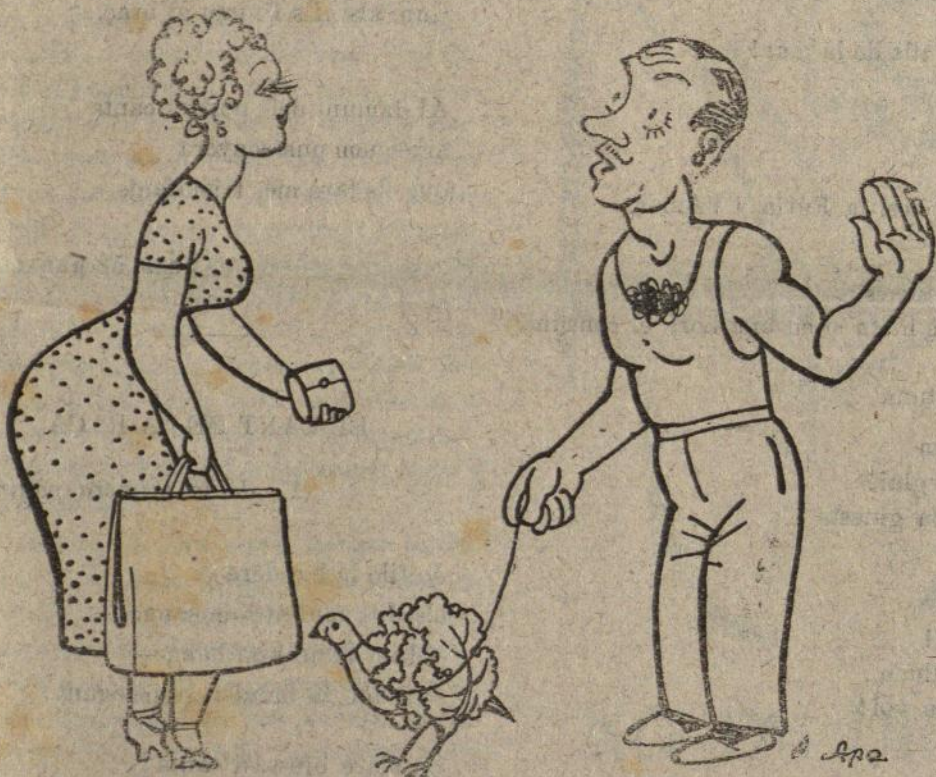
El seu amador, el trobador idealista,

està enamorat de la seva bella figura, i per tal que no se li deformi a causa de la fam, li envia pomes per a alimentar-la.

La noia rep l'aliment satisfeta i menja tothora pomes enviades pel seu ama-



—Potser si que et creus que quedant-nos ací arribarem a Vilaneu.
—Es clar que sí. No diuen que aquesta carretera hi porta?



—Passejant la perdiu amb cols...? Ja me'n podries donar una cuixeta...
—Amb molt de gust, Pepeta, si ella hi ve bé. Ja comprendràs que...

Acudits de Clemenceau

DOS FRONTS

Durant la gran guerra, el general Sarrail, que comanava un gran sector del camp de batalla, malgrat ésser ja força vell, va contraure matrimoni amb una senyora molt més jove que ell. En assabentar-se'n Clemenceau exclamà:

—També són ganes de cercar-se feina. Ara haurà de vigilar dos fronts!

COMPLAENCES

En una ocasió es veié obligat a assistir a un «Saló literari». La senyora de la casa, poetessa molt mitjaneta, però que es creia ésser genial, li digué:

—Per complaure el Sr. President, li llegiré aquest poema, sacrificant la meua modestia. Únicament per a complaure'l

I respongué el Tigre:

—El President no s'enutja perquè li facin oposició. Si això li ha de costar un sacrifici, deixi-ho córrer!

EMPLEUS

L'any 1870, durant la guerra franco-prussiana, Clemenceau no va ésser soldat: en lloc de cridar-lo a files, el feren alcalde de Montmartre.

L'any 1918, Clemenceau autoritzà els soldats a demanar algun lloc essent rebaixats de servei.

Robert de Jouvenel signà una sol·licitud, i a la ratlla que deia «Empleu que se sol·licita», hi va posar:

—Alcalde de Montmartre.

MALUM SIGNUM

En certa ocasió, algú féu observar a Clemenceau la seva extraordinària salut.

Clemenceau digué, molt formalment:

—Això és el que em preocupa. La salut és un estat provisional que no pressagia res de bo.

EL COR INEDIT

Clemenceau, sentint-se malalt, consultà un cèlebre metge. Aquest l'exa-

minà minuciosament i després li digué:

—No te res de greu. Cap organ essencial no està lesionat. Tot l'organisme és en perfecte estat. Especialment el cor: el té maravillosament conservat.

Clemenceau, molt seriosament exclamà:

—Sí, doctor. ¡El tinc sense estrenar!

INVITACIO A L'ABISME

Aquesta anècdota la devia conèixer un magistrat, al qual Clemenceau felicità efusivament per una gran actuació al Palau de Justícia.

«El Tigre», entusiasmat, li cridà:

—Veniu! Us vull estrènyer contra el meu cor!

I creient que el magistrat no s'apropava, digué:

—No s'apropa a mi per respecte?

—No. President. És per por.

—Per por?

—Sí. Vostè vol apropar-me al senyor, i em fa molta por ésser prop del buit.

VAJA UN DESCANS!

Clemenceau visità un vell amic seu, que feia anys que estava impossibilitat. Aquest es planyia.

—Ja ho veus! No pots pensar quin és el meu turment. Passar tres quartes parts de la meua vida postrat en un seient o ajegut en un llit! No poder fer res, res absolutament! Què et sembla?

—Molt descansat—fou l'únic comentari del Tigre.

ALLIBEREU-LO

Un dels primers ducs d'Osuna, essent virrei de Nàpols, visitava els forçats d'una galera, i com que en virtut de l'alt càrrec que exercia, a cada visita tenia el dret d'alliberar-ne un, tots ells li exposaven la injustícia de què eren víctimes, i de llurs explicacions resultava que tots eren innocents.

Només un no deia res, i en preguntar-li el duc:

—I tu, perquè hi ets?

—Senyor—va respondre—m'hi trobo en just càstig d'una falta comesa.

—Gràcies a Déu que en trobo un que podrà ésser indultat—exclamà el Duc. —Poseu-lo en llibertat de seguida, perquè no vull que entre tanta gent de bé hi hagi un criminal que pugui pervertir-la.

UN HOME POSITIVISTA

En una conversa entre dos amics, un d'ells pregunta a l'altre quants anys té.

—A fe, no ho sé pas fixament. Em sembla que el mateix en puc tenir trenta-nou que quaranta-nou.

—Però és possible que no sàpigues l'edat que tens?

—Mira, escolta, jo compto les meves vendes, els guanys i els meus diners, però no compto els meus anys perquè sé molt bé que no els he de perdre i que no hi ha cap persona que me'ls pugui robar



dor, i en lloc de passar gana s'engreixa.

I quan el seu amador, després de vèncer mil obstacles, l'allibera, la veu feta quasi una bola, i es desespera perquè el seu ideal ja no és el seu ideal.

Però ell ha de seguir éssent trobador

i idealista. Solament que ara es veu obligat a fer-se pràctic, i es dedica a treure profit del fenomen operat per a fer propaganda de les seves idees.

Nota important: La gràcia principal d'aquesta historieta és que el seu

autor, Joan D'Ivori, és un vegetarià convençut. I aquest és un dels sistemes disfressats que utilitza per a fer proselitisme. Quedi ben entès, doncs, que no hi ha més trobador idealista i pràctic que ell.

ELS POETES DE LA PATRIA



L'humil heroisme

Dones, anem, que ara ve el dia,
traïem domassos a ojejar;
tot ve dient que ara ja sia
l'hora que el cor poruc sotjà.

Siguem encar la dona forta,
la que tot fent l'endrecament
va vigilant per si la porta
cedia al pas d'estranya gent.

Totes tenim memòria clara.
—l'avi ho contava en nits d'estiu—
d'alguna feta de suara
on alguna àvia nostra viu.

Una n'hi hagué en la meva branca
que fou heroica amb gest humil:
tingué un missatge dins sa tanca
—ai, si l'hagués l'enemic vil!—

I estant en guerra ben encesa,
resa la vila i el portal,
passava amb tota gentilesa
amb el missatge al davantal.

I al bell damunt guarnit havia
una minestra pel marit:
—On va la flor de minyonia?
—A dur el dinar, si sou servit.—

Que cadascuna membra ara
de sa nissaga la millor.
Ningú de forces sia avara:
¿per què i de qui tindriem por?

¿Tant d'esperar ens ha fet meselles,
ja no tenim rancúnia al cor?
Debades conto coses velles:
totes l'espurna que no mor

al fons de tot tenim servada,
tal com un llum viu i candent.
Cal només una rufacada
per començar un abrandament.

CLEMENTINA ARDERIU

VOLS IMPERIALS

(Ve de la primera pàgina)

de les terres catalanes resultà ben curt
i petit. Si hi hagué aleshores sentit i
ambició mediterrànies els tingué Cata-
lunya. Molt s'ha debatut si el somni
imperial no fou un miratge més perju-
dicial que avantatjós per a la fortale-
sa territorial catalana. Era degut, pe-
rò, en el seu doble aspecte de lluita i
de comerç a l'impuls de vida que glossa
el comentarista italià. Es per això que
com exemples d'emulació i no amb
afanys de domini, amb noble orgull,
però no amb fàtua vanitat, podem
exaltar el vol coratjós de Catalunya,
que tingué en aquella època una gran-
desa èpica. I recordar que després de
la intervenció italiana d'aleshores el
demà de Catalunya és digué Mallorca
i València, Sicília i Bizanci, Nàpols
i Sardenya.

Fes batre de nou mon cor que s'enuja;
per cel, terra i mar emporta't en folla carrera la vida que es dol.
Oh dia revolt de sol i de pluja,
oh dia esquinçat de vent de pluja i de sol!

Qui sap si seran amargues o pies tes deixes?
Hi ha ocells que t'afronten i d'altres que fugen als rius.
Les frondes, el cel, la boira, la gorga, les bruixes mateixes
no saben si plores o rius.

Potent, en la nau abats el cordatge, la vela retuda
i emplenes el bosc de laments;
i a l'era del cel, hi menes batuda
dels núvols de flama que petja la bella quadriga dels vents.

Escampes llavors, polsegueres, auguri de mort i de vida;
t'emportes les fulles, cantant, a l'atzar;
i clapes de llum la terra atuída
i voltes de rares escumes els pàl·lids miralls de la mar!

Regolfa ta veu per dintre la serra
i sonen les baumes d'aquesta clamor:
—Deixonda't, oh cor de la terra,
que viuen i juguen encara, cadells de Cibeles, la Fúria, i l'Amor.—

Trasbalses la pau en ta via;
l'esclat de ta febre val tot un neguit de centúries;
(què hi fa si en una hora el consum?)

i fins de la fossa n'aixequen follia
i esborres l'antiga rodera del seny i el costum.

¿Qui ha vist com avui dansar la tempesta
i aquests diamants en flors tremoloses d'esglai?
¿Qui ha vist eixa llum que apar esfullada ginesta
i alegra i endola l'espai?

¿Oh dia revolt de sol i de pluja daurada,
oh dia esquinçat de vent i de pluja i de sol!
Salut a la saba del món, altre cop desvetllada;
salut al miracle que etrus per demà si Déu vol!

Salut a la tendra donzella
que vela son pit adés borronat;
a tota semença que puny la clivella
i a tota dolor que el cap ha vinclat
per ésser alegria en l'eternitat.

Salut a la vida, de dintre la vida infinita,
que mai no ha cantada la humana cançó;
a la veritat que encara no és dita;
salut a qui és nat i encara no veu la claror!

Bon dia pel tany que desperta—l'alzina sabuda
només que de Déu, que ja guarda la seva llecor de perills!
Salut a la pàtria, tan feble i dolguda!
¿Salut a la pàtria que encar no és nascuda
com l'hem somniada sos fills!

JOSEP CARNER



El cant de la Senyera

Al damunt dels nostres cants
aixequem una Senyera
que els farà més triomfants.

¿Au, companys, enarborem-la
en senyal de germanat!
¿Au, germans, al vent desfem-la
en senyal de llibertat!
Que volei! Contemplem-la
en sa dolça majestat!

Oh bandera catalana!,
nostre cor t'és bon fidel:
volaràs com au galana
pel damunt del nostre anhel:
per mirar-te sobirana
alçarem els ulls al cel.

I et durem arreu enlaire,
et durem, i tu ens duràs:
voleiant al grat de l'aire,
el camí assenyalaràs.
Dóna veu al teu cantaire,
llum als ulls i força al braç.

Al damunt dels nostres cants
aixequem una senyera
que els farà més triomfants.

JOAN MARAGALL

EL CANT DE LA RAÇA

(Ve de la primera pàgina)

Jo filo la bandera
els dits mullats de sang.
—Bim bam, bim bam,—
Ja sento la bandera espetegant.

La mare bressa i canta;
el nin la va escoltant.
«Minaires, vinga ferro,
que el dia ja va entant.»
La farga ja s'arbora
i el mall va repicant.
Les eines de la guerra
amb quin delit que es fan!
—Bim bam, bim bam,—
I a l'entorn les espurnes van saltant.

La lluna sembla morta
al front dels musulmans.
El nin, les mans enlaire,
amb la mare cantant.
Rebaten les campanes
per muntanyes i plans;
les armes espeteguen;
fins les dones s'hi fan.
—Pim pam, pim pam.—
I el sol ja és nostre
en mig del cel triomfant!

ANGEL GUIMERA